

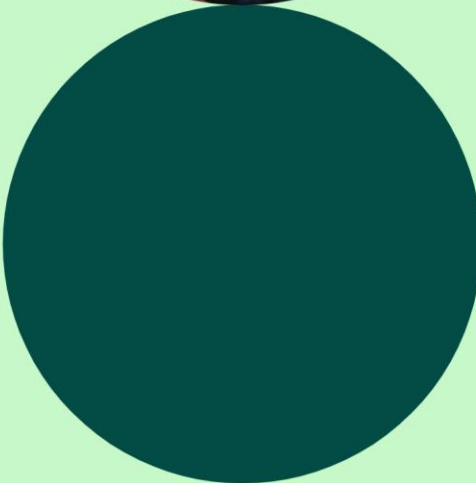

Oslo

Bydel Nordstrand

HANDLINGSPLAN FOR ET GODT PSYKOSOSIALT BARNEHAGEMILJØ

Overordnede retningslinjer for Bydel
Nordstrands kommunale
barnehager.
pr. 31.01.2022

Innhold:

Innledning	
Mål	
Definisjon på mobbing.....	2
Direkte og indirekte mobbing	
Eksempler	
Voksnes språkbruk kan oppleves som krenkende for barn. Eksempler	3
Tiltak for å <u>forebygge</u> ulike typer mobbing, krenkelser og ekskludering.....	4
Sjekkliste.	
Refleksjon/spørreskjema for personalet.....	5
Samarbeid mellom barnehage og hjem	
Foreldrenes viktige rolle.....	6
Tiltak for å <u>avdekke</u> ulike typer mobbing, krenkelser og ekskludering	
Tiltak for å <u>håndtere</u> ulike typer mobbing, krenkelser og ekskludering.....	7
Forpliktende aktivitetsplan ved mobbing/krenkende atferd av barn.....	8
Forpliktende aktivitetsplan for barnehagen når ansatt/leder utfører krenkende atferd.....	9
Notat vedrørende krenkende atferd/mobbing i barnehagen.....	10
Aktivitetsplan.....	11
Mal for oppfølgingsmøte.....	12
Ressurser / Nyttige linker.....	13
Litteratur for barn i barnehagealder.....	14

Innledning

Bystyret vedtok den 7.september 2016 *Tiltaksplan for et godt psykososialt miljø for barn og unge* (bystyresak 227/16). Bystyret vedtok blant annet at alle kommunale barnehager og skoler skal ha en handlingsplan for et trygt og godt og inkluderende miljø - mot mobbing og krenkelser. Handlingsplanen skal beskrive forebygging, avdekking og håndtering av ulike typer mobbing, krenkelser og ekskludering.

Barnehageloven fikk 01.01.2021 tillagt ett nytt kapittel (kap.VIII) som omhandler barns psykososiale miljø i barnehagen:

§41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid

§42 Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

§ 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Mål

Alle barn har rett til å trives i barnehagen, og oppleve et trygt miljø for lek og læring. Barna skal få oppleve at de betyr noe og være en del av et fellesskap.

Definisjon på mobbing

Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller andre barn som krenker barnets opplevelse av å høre til og være en betydningsfull person for fellesskapet. (Lund 2015)

Med krenkelser mener vi ord eller handlinger begått av barn eller voksne, som oppleves som negative eller sårende av andre. Krenkende adferd er uavhengig av intensjonen bak.

Veilederen *Barns trivsel – voksnes ansvar*. (Utdanningsdirektoratet) trekker frem følgende trekk fra ulike definisjoner

- det dreier seg om negative, fysiske eller psykiske handlinger begått av en eller flere mot en annen.
- den som blir utsatt for erting, plaging eller utestenging, er lett tilgjengelig som del av et fellesskap han eller hun ikke har valgt selv.
- det er ubalanse i maktforholdet slik at det er vanskelig å forsvare seg.
- handlingen må ha en viss hyppighet og foregå over tid.

Mobbing/utestenging kan skje både synlig og usynlig.

Den vanligste måten å inndele mobbing på er direkte mobbing og indirekte mobbing:

Direkte mobbing blir ofte delt inn i to underkategorier: fysisk og verbal mobbing.

Eksempler på hva som kan være fysisk mobbing:

Lettest å oppdage:

- slag, dytting, knuffing, kloring, lugging, spark eller å kaste noe på en annen slik at han kjenner det fysisk.
- istykkerrevne klær, ødelegge og gjemme ting for hverandre.
- lukke døren rett foran noen.
- springe vekk fra eller gjemme seg for noen.

Eksempler på hva som kan være verbal mobbing:

- erting, bli ledd av.
- ekle ting kan sies i det stille, gjerne bak de voksnes rygg, hvisking.
- si stygge ting og sårende kommentarer.
- bruke ord/kallenavn/kalt dumme ting.
- true og håne.

Indirekte mobbing er oftest knyttet til de formene for mobbing som ikke alltid er så lett å oppdage fordi den skjer i det skjulte (kan gjelde både fra voksne og barn):

Eksempler på det som kan være psykisk og stille mobbing / indirekte mobbing:

- utestenging.
- ikke hilse, ignorere/taushet, overse/betraktes som luft.
- mimikk og kroppsspråk (vende ryggen til, steinansikt, sukking, grimaser).
- ikke spørre om å være med, ikke inkludere.
- manglende anerkjennelse, bekreftelse og ros.
- det kan være utsagn som «du får ikke være med i bursdagen min», eller «det er bare vi som skal leke nå sånn at du kan ikke være med fordi vi har funnet på en lek som ingen andre kan».

Voksnes språkbruk kan oppleves som krenkende for barn. Eksempler:

- «Det der er ikke noe å gråte for»
- «Se på meg når jeg snakker til deg!»
- «Gjør som jeg sier...ellers....!»
- «Du er gammel nok til å vite bedre!»
- «Du er jammen en ordentlig skrikerunge!»
- «Bare gå ut og tenk over hva du har gjort!»
- «Hvis ikke du rydder nå, så får du ikke.....!»
- «Hvis du ikke spiser opp maten din, så må du....!»
- «Nå må du tenke over hva du har gjort.....!»
- Bruk av 'time out'

Tiltak for å forebygge ulike typer mobbing, krenkelser og ekskludering

For å skape en barnehage fri for mobbing må barnehagen ha:

- tydelige verdier og felles holdninger som praktiseres av ansatte.
- ansatte som legger til rette for en god start for det enkelte barn (gode strategier for tilvenning, forutsigbar dagsrytme og gode rutiner for overganger mellom aktiviteter).
- ansatte som tilrettelegger for etablering av gode relasjoner og vennskap for alle barn.
- ansatte som setter i gang aktiviteter som inkluderer alle barn.
- ansatte som jobber systematisk med å styrke barnas sosiale kompetanse og skaper et inkluderende miljø.
- ansatte som kjenner alle barna godt og tilrettelegger aktiviteter slik at alle opplever mestring på sitt nivå.
- ansatte som er spesielt oppmerksomme på sårbare barn og barn i risiko.
- ansatte som har en kommunikasjon og relasjon med barn preget av respekt og toleranse.
- tilstedeværende og varme ansatte som viser alle barna tillit og formidler forventninger til dem på en tydelig måte.
- ansatte som kan være barnas veileder i utfordrende relasjoner og situasjoner – noen ganger gå foran som et godt eksempel, andre ganger korrigere, vise, lede og veilede.
- ansatte som legger det fysiske miljø til rette slik at det stimulerer til god lek.
- engasjerte ansatte som har i fokus at leken kan være en viktig arena for utvikling av sosiale ferdigheter.
- ansatte som har kompetanse om og håndterer uønsket atferd, og fremmer en positiv væremåte.
- ansatte som involverer seg i og er tett på barna i lek og aktiviteter for å kunne fange opp atferd som kan utvikle seg til mobbing.
- ansatte som jobber systematisk med å styrke barnas språklige kompetanse for at barna skal kunne sette ord på egne tanker, hendelser og følelser.
- ansatte som vektlegger et godt samarbeid med foreldre.
- ansatte som kjenner til barns naturlige utvikling, hva som er begynnende mobbeadferd, og handler deretter.

Personalet må definere hva punktene betyr for dem

eks.: hvordan legger vi til rette for en god start for det enkelte barn?

hvordan sikrer vi etablering av gode relasjoner og vennskap for alle barn?

Sjekkliste

Spørsmålene nedenfor kan benyttes som utgangspunkt for refleksjon eller et spørreskjema for personalet.

Spørsmål	Egen refleksjon
Er jeg anerkjennende og støttende overfor barnas egne initiativ? Gjelder dette alle barna?	
Ser jeg alle barna? Blir alle barn lagt merke til, eller er det noen som alltid blir sett og hørt, mens andre blir oversett?	
Får noen barn ofte negativ oppmerksomhet fra meg – mer enn andre barn?	
Er det et mønster i at jeg lettere tror på noen barns forklaringer på konflikter og hendelsesforløp enn på andre barns forklaringer?	
Er det noen barn i gruppa som jeg tar mer kontakt med – og finner på flere aktiviteter med enn andre barn?	
Er det noen barn i gruppa som jeg tar lite kontakt med – og sjelden finner på aktiviteter med?	
Har jeg større tålmodighet med noen barn i barnegruppa – mens andre oftere blir avbrutt og/eller må vente?	
Tar jeg barn, foreldre og kollegaer som melder bekymring om at et barn blir utsatt for mobbing eller krenkelser på alvor?	
Er jeg meg selv bevisst om forskjellen på humor og ironi?	
Er jeg deltakende i barns lek og aktivitet for å kunne fange opp atferd som kan utvikle seg til mobbing?	
Er alle barn observert – i ulike situasjoner, med ulike andre barn?	
Har alle barn en voksen som kjenner barnet godt?	
Er det drøfting og refleksjon over enkeltepisoder på møtepunkter i barnehagen?	

Samarbeid mellom barnehage og hjem

Barnehagen og hjemmet har et felles ansvar for at mobbing ikke får utvikle seg i barnehagen. Det er viktig å samarbeide med foreldre i arbeidet med holdninger og verdier.

- Foreldre må involveres i hvordan barnehagen jobber med barn og relasjoner og snakke om tema mobbing, krenkende atferd og forebygging av dette i foreldresamtaler og foreldremøter.
- Foreldre blir informert om barnehagens handlingsplan mot mobbing.
- Barns atferd og vennskap tas opp som tema i foreldresamtaler.
- Foreldre som kommer med en bekymring om at et barn blir utsatt for krenkende ord eller handlinger skal bli tatt på alvor.
- Ansatte har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid når det gjelder tiltak som kan/bør gjøres - hva skal de ulike partene bidra med.
- Redd Barnas folder '5 Foreldretips om vennskap' blir delt ut.

Foreldrenes viktige rolle

Foreldre er barnas viktigste rollemodeller og må være gjennomtenkte med hva de sier og uttrykker, når barn er til stede.

Foreldre bidrar til forebyggende arbeid ved å:

- hilse på, snakke med alle barn, invitere barn med hjem, og legge til rette for nye vennskap.
- omtale andre barn, foreldre, personalet og barnehagen positiv .
- gripe inn hvis eget barn viser uønsket adferd mot andre barn.
- melde fra til barnehagen, dersom du har grunn til å tro at det forekommer erting/mobbing blant barna.
- gi tilbakemeldinger på barnets trivsel og opplevelser.
- ta opp med personalet hvis det er en bekymring for/om at et barn blir utsatt for krenkende ord eller handlinger.
- følge opp informasjon og ha et tett samarbeid med barnehagen.
- følge felles regler for invitasjoner til bursdager.

Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø

Lovendringen (ikr. 01.jan. 2021) innebærer en **aktivitetsplikt** som **krever** at ansatte følger med på hvordan barna har det, og undersøker og setter inn tiltak når personalet har mistanke om at ett eller flere barn ikke har det bra i barnehagen.

Tiltak for å avdekke ulike typer mobbing, krenkelser og ekskludering

For å avdekke mobbing og begynnende mobbeadferd må personalet:

- ha felles forståelse for hva mobbing og krenkende adferd innebærer.
- være observante på endringer av barns adferd.
- observere samspill mellom barna og mellom barn og voksen.
- ha tett samarbeid mellom barnehage og hjem.
- melde om begynnende mobbeadferd til involverte barns pedagogiske leder
- gjennomføre barnesamtaler med fokus på barnas trivsel- en til en eller i gruppe.
- ta foreldre som melder bekymring om at et barn blir utsatt for mobbing eller krenkelser på alvor.

Tiltak for å håndtere ulike typer mobbing, krenkelser og ekskludering

- Alle medarbeidere sier fra/griper inn når barn eller voksne krenker barn, og der voksne er med på å opprettholde mobbing, ved å ignorere og / eller favorisere barn.
- Alle medarbeidere har aktivitetsplikt. De som ser tegn på mobbing eller mottar bekymringsmelding fra foresatte må varsle nærmeste leder og eller styrer.
- Styrer har det overordnede ansvaret for hvordan mobbesaker blir håndtert.
- Vurder om det er hensiktsmessig å snakke med barna om hendelsen.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Forpliktende aktivitetsplan ved mobbing/krenkende atferd av barn

Alle involverte i personalgruppa har et ansvar for å bidra i prosessen med utarbeidelse og gjennomføring av aktivitetsplan.

Tiltak:	Ansvar:	Utført (sign./dato)
Mobbing eller krenkende atferd er observert eller informert om av barn, ansatte eller foreldre. Pedagogisk leder og styrer varsles. Hendelsen skriftliggjøres.	Den som har mottatt informasjon om eller observert handlingen	
Saken tas opp i møte. Beskriv konkret hva som har skjedd: - hva har barnet/ barna gjort? - hvordan har personalet forholdt seg? Tiltak videre konkretiseres - settes inn tiltak samme dag som mobbingen avdekkes.	Ansatt(e) som observerer mobbing/jobber på avd. Styrer/pedagogisk leder	
Samtale med barna som er involvert, evt. alle dersom det synes hensiktsmessig. Barna kommer med forslag til tiltak. Sammenfatt barnas tiltak med personalets.	Styrer/pedagogisk leder	
Lag en aktivitetsplan.	Styrer/pedagogisk ledere	
Foresatte til den/de som er berørt blir informert og tatt med på råd. URO kan brukes som verktøy.	Styrer/pedagogisk leder	
Informasjon til personalet (ved behov).	Styrer	
Evaluering av tiltak som er iverksatt etter samtale og observasjon av barna. Samme dag, dagen etter og tett oppfølging de første ukene. Deretter oppfølging ved behov – til saken er løst.	Styrer/pedagogisk leder	
Ny samtale med foresatte/barn ved behov.	Styrer/pedagogisk leder	
Håndteringen av mobbingen blir evaluert for å forbedre barnehagens praksis når det gjelder forebygging, avdekking og håndtering av mobbing.	Styrer	
Dersom barnehagens tiltak ikke har hatt ønsket effekt kan saken meldes av foreldre eller barnehage til seksjonsleder. Hvis det så vurderes behov for kompetanse som finnes annet sted i avdeling Oppvekst og Velferd trekkes avdelingssjef for Oppvekst og Velferd inn.	Pedagogisk leder og styrer Foreldre	

Forpliktende aktivitetsplan for barnehagen når ansatt/leder utfører krenkende atferd

Barnehagens navn:

Tiltak	Ansvar	Utført (sign./dato)
Enhver ansatt som opplever at en annen som arbeider i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal ta det opp med vedkommende.	Den som observerer/oppdager at ansatt eller leder utfører krenkende atferd	
Den som får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren (seksjonsleder). URO som verktøy kan brukes. Hendelsen skriftliggjøres.	Den som observerer/oppdager at ansatt eller leder utfører krenkende atferd	
Samtale med den ansatte varselet gjelder. I samtalen kan man ha med en tillitsperson.	Styrer	
Gjelder saken leder, er det barnehageeier (seksjonsleder) som skal varsles. Hendelsen skriftliggjøres.	Ansatt	
Samtale med den ansatte varselet gjelder. I samtalen kan man ha med en tillitsperson.	Seksjonsleder	
Lag en aktivitetsplan.	Styrer Seksjonsleder	
Ut fra sakens karakter vurderes det å gi en skriftlig advarsel.	Styrer Seksjonsleder	
Ut fra sakens karakter vurderes det å gi foresatte til den/de som blir utsatt for handlingen informasjon.	Styrer i samarbeid med ped.leder Seksjonsleder	
Evaluerings av tiltakene som er iverksatt etter samtaler og observasjon av den ansatte/leder.	Styrer i samarbeid med ped.leder Seksjonsleder	
Evaluerings av tiltak etter 1-2 uker. Drøft evt. nye eller endre tiltak.	Styrer i samarbeid med ped.leder Seksjonsleder	
Videre samtale med ansatt/leder etter behov.	Styrer Seksjonsleder	

I hht Barnehageloven §43

Notat vedrørende krenkende atferd/mobbing i barnehagen

Barnehagens navn	Dato for melding
Barnets navn	Fødselsdato
Avdeling / base	
Bekymring meldes av	
Bekymring meldes til	
Hva dreier bekymringen seg om? (stengt ute av leken, blir ikke akseptert, får negative kommentarer, blir dominert, undertrykket, truet, slått, dyttet, herset med, hånt, krenket, latterliggjort, manipulert eller annet)	
Hvordan ble bekymringen oppdaget	
Annen faktainformasjon	
Informasjon som kom fram under samtale med barnet som opplever seg krenket	

Oppbevares forsvarlig i barnehagen
Dette er et internt arbeidsnotat som ikke gir innsyn.

Aktivitetsplan

Barnehage: _____

For perioden: _____

Gjelder for: _____

Beskriv hvilke problemer tiltakene skal løse

Tiltak (skriv så konkret som mulig)	Når	Ansvarlig	Evaluering (når)

Foresattes underskrift

Ped.leders underskrift

Styrers underskrift

Mal for oppfølgingsmøte

Mal for oppfølgingsmøte om krenkende atferd i barnehagen.

(Skal ligge i barnets mappe - sammen med Aktivitetsplan)

Møtedato/år: _____

Deltakere på møte: _____

Tiltak	Evaluering

Ved evt. nye tiltak bruk skjema «aktivitetsplan»

Neste oppfølgingsmøte: _____

Oslo, dato/år: _____

Underskrift ped.leder

Foresattes underskrift

Ressurser / Nyttige linker

Mobbeombudet – Oslo Kommune

<https://www.oslo.kommune.no/skole-og-utdanning/elevenes-velferd/mobbeombudet/>

Læringsmiljøsentret i Stavanger – Mobbing i barnehagen

<https://www.uis.no/nb/skole/mobbing-ressursside>

Hele barnet hele løpet: Mobbing i barnehagen

<https://tidliginnsats.forebygging.no/Rapporter/Hele-barnet-hele-lopet-Mobbing-i-barnehagen/>

Nullmobbing - Informasjon til barn, unge og foreldre om mobbing og rettigheter

<https://www.udir.no/nullmobbing/>

Sjumilssteget – Barnekonvensjonen i praksis

<http://www.sjumilssteget.no/>

Partnerskap mot mobbing

<https://drive.google.com/file/d/1-SF8EnMG7wgyvskTWNGrZbwyebY-btS2/view>

Barns trivsel - voksnes ansvar: Forebyggende arbeid mot mobbing i barnehagen

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/trivselsveileder/>

Redd Barna: «5 foreldretips om vennskap» og «Rollemodeller»

<https://www.reddbarna.no/skole/ingenutenfor/bestilling/>

<https://www.reddbarna.no/skole/ingenutenfor/rollemodeller/>

Grønne tanker glade barn

<https://barnehage.salaby.no/gronne-tanker-glade-barn1>

<https://www.utdanningsnytt.no/forste-steg/artikler/2017/mars/slik-larer-du-barna-a-snu-tankene/>

Bufdir - Barnehage

<https://www.jegvet.no/barnehage>

Kvalitet i Oslobarnehagen. Mobbing i barnehagen.

<https://www.oslo.kommune.no/barnehage/kvalitet-i-oslobarnehagen/mobbing-i-barnehagen/>

Snakke sammen, snakkemedbarn.no

<https://rvtsost.no/verktoy/snakke-samtalehjelp-til-deg-som-er-bekymret-for-et-barn>

Foreldreutvalg for barnehager

<http://www.fubhg.no/>

Dialogmodellen – verktøy

<https://dialogmodellen.no/>

Barnehagetrivsel - verktøyet er tilpasset 4-6 åringene i barnehagen

<https://barnehagetrivsel.no/>

Litteratur for barn i barnehagealder

- Ann Hilde Bolstad og Fritz Nilsen: Twin Otto: Venner igjen? (2011)
Twin Otto: Ikke bra nok? (2010) Twin Otto: Reddhare, jeg også? (2011) Flere bøker i serien...
- Bingitta Stenberg: Billy og sinte Lotta
- Birte Svaton: Hva er følelser?
- Camilla Otterlei og Jill Moursund: Kunsten å møte en bjørn (2015)
- Claire Alexander: Sara og Bølla (2008)
- Egon Mathiesen: Katten med de blå øynene
- Else Færden: Den stygge drageungen
- Eva Eriksson : Hjertesorg (2007)
- Gemma Merino: Krokodillen som ikke likte vann (2015)
- Guide Genechten: Rikki tør. (Om å tørre og å være mørkredd.)
- Gunder Andersson: Martins sommer
- Gunilla Bergström: Albert og udyret, Hvem kan redde Albert Åberg?, Albert og Milla
- Gunn-Britt Sundström: Gutten i supermanddrakten
- Ingrid Lund og Ane Tollerød Fosse: Mattias er alene (2014)
- Johanna Thydell: Det er en gris i barnehagen (2013)
- John-Magnus Etnan: Frosken Pinkolott (2015)
- Julia Donaldson ; Axel Scheffler: Apestreker
- Kaia, Bendik og Trond Brønne, Per Dybvig: Venner (2007) Uvenner (2008) Fremmed (2010) Redd (2013)
- Kaja og Per Beckman: Lisen får ikke sove (2012)
- Kari Grossmann: Malvin og Ella (2012) Flere bøker i serien...
- Kim Fupz Aakeson: Søndag. Av (Om usikkerhet, å være redd for ikke å bli elsket).
- Lene Ask: Jo får en venn (2014) Flere bøker i serien...
- Lena Klefeldt: Otto og Joppa
- Leo Lionni: Fredrik
- Linda Holmer: En dårlig dag å være en (2005)
- Lisa Aisato: Odd er et egg (2010)
- Liv Marie Austrem og Akin Dúzakín : Tvillingbror. (om søskensjalousi)
- Marie-Agnes Gaudrat: Tilgivelse (2014)
- Mats Wänblad: Lilleving
- Max Velthuis: Frosken er lei seg, Frosken og vennene hans, Frosken og fuglesongen, Frosken og den vide verda, Den forelska frosken, Frosken er redd, Frosken og den framande.
- Mette Cecilie Newth: Lille Skrekk
- Paul Leer Salvesen: Fy Fabian
- Polly Dunbar: Hector blir glad igjen (2009)
- Rose Lagercrantz : Mitt lykkelige liv. (Om å glede seg, sorg og savn).
- Solfrid Raknes: Sint og glad i barnehagen
- Stina Ørdal : Misunnelig Magda. (Misunnelse)
- Tone Lie Bøttinger: Min storebror åpen
- Tor Åge Bringsværd: Karsten liker å danse (2001) Flere bøker i serien...
- Tor Åge Bringsværd: Ruffen – sjøormen som ikke kunne svømme (2012) Flere bøker i serien...
- Tilly bestevenn (2009) Flere bøker i serien...
- Ulf Nilsson: Den lille gutten og løven

Overordnet handlingsplanen er utarbeidet av styрere i kommunale barnehager i Bydel Nordstrand, og er forpliktende